

Verordening van Provinciale Staten van Fryslân d.d. 18 februari 2026 houdende de vaststelling van de kerndoelen Friese taal en cultuur in het basisonderwijs en voortgezet onderwijs (Verordening kerndoelen Friese taal en cultuur 2026)

Intitulé

Provinciale Staten van Fryslân,

gelezen het voorstel van Gedeputeerde Staten, d.d. 6 januari 2026;

gelet op artikel 9, zesde lid van de Wet op het primair onderwijs en artikel 2.16, eerste lid, van de Wet voortgezet onderwijs 2020;

Besluiten vast te stellen de volgende verordening:

Verordening kerndoelen Friese taal en cultuur 2026

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze verordening wordt verstaan onder:

Kerndoelen: inhoudelijke doelstellingen voor het onderwijsprogramma, gericht op het verwerven van kennis, inzicht en vaardigheden en het opdoen van ervaringen door leerlingen, als bedoeld in artikel 9 van de Wet op het primair onderwijs en artikel 2.13 van de Wet voortgezet onderwijs 2020;

Basisonderwijs: onderwijs als bedoeld in artikel 2 van de Wet op het primair onderwijs;

Voortgezet onderwijs: onderwijs als bedoeld in artikel 1.4 van de Wet voortgezet onderwijs 2020;

Bevoegd gezag: het bevoegd gezag, als bedoeld in artikel 1 van de Wet op het primair onderwijs en artikel 1.1. van de Wet voortgezet onderwijs 2020.

Artikel 2 Kerndoelen basisonderwijs en voortgezet onderwijs

1. De kerndoelen voor het basisonderwijs worden voor het onderdeel Friese taal en cultuur vastgesteld als aangegeven in bijlage 1 bij dit besluit.
2. De kerndoelen voor het voortgezet onderwijs worden voor het onderdeel Friese taal en cultuur vastgesteld als aangegeven in bijlage 2 bij dit besluit.

Artikel 3 Overgangsrecht

1. Het bevoegd gezag kan de kerndoelen Friese taal, opgenomen in de bijlage bij het Besluit vernieuwde kerndoelen WPO, zoals deze luiden voor inwerkingtreding van deze verordening, tot uiterlijk 1 augustus 2031 hanteren voor de vormgeving van het onderwijsprogramma in het basisonderwijs.
2. Het bevoegd gezag kan de kerndoelen Friese taal en cultuur, opgenomen in het Besluit kerndoelen onderbouw VO, zoals deze luiden op 31 juli 2022, tot uiterlijk 1 augustus 2031 hanteren voor de vormgeving van het onderwijsprogramma in het voortgezet onderwijs.

Artikel 4 Inwerkingtreding en citeertitel

1. Deze verordening treedt onder voorbehoud van een tijdsige goedkeuring door de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in werking op 1 augustus 2026 dan wel op een door Gedeputeerde Staten nader te bepalen tijdstip.
2. Deze verordening wordt aangehaald als Verordening kerndoelen Friese taal en cultuur 2026.

Ondertekening

Aldus vastgesteld door provinciale staten van Fryslân in hun openbare vergadering van 18 februari 2026

Voorzitter *drs. A.A.M. Brok*
Griffier *A.G. Rosier*

Bijlage 1. Kerndoelen primair onderwijs onderdeel Friese taal en cultuur

Overzicht kerndoelen Friese taal en cultuur voor het primair onderwijs

Domein: Rijke leeromgeving

1. De school zorgt voor een rijke Friestalige taal- en leeromgeving
  - A. De school zorgt voor Friestalige leer- en leesmaterialen
  - B. De school stimuleert de Friese taalontwikkeling van alle leerlingen

Domein: Taal leren en gebruiken

2. De leerling gebruikt de Friese taal
  - A. De leerling toont begrip van Friestalige teksten
  - B. De leerling verwerkt informatie uit Friestalige teksten
  - C. De leerling spreekt en schrijft Fries
  - D. De leerling neemt deel aan gesprekken in het Fries

Domein: Taalbewustzijn

3. De leerling ontwikkelt zich als bewuste gebruiker van het Fries
  - A. De leerling verkent kenmerken van de Friese taal
  - B. De leerling verkent de positie van de Friese taal
  - C. De leerling reflecteert op de eigen Friese taalontwikkeling

Domein: Taalexpressie

4. De leerling doet ervaring op met Friese taalexpressie
  - A. De leerling verwerkt gedachten en gevoelens over Friese culturele en creatieve taaluitingen
  - B. De leerling gebruikt de Friese taal op een creatieve manier

Domein: Cultuurbewustzijn

5. De leerling ontwikkelt zich als bewuste deelnemer aan de Friese cultuur
  - A. De leerling verkent het materiële en immateriële erfgoed van Fryslân

DOMEIN: RIJKE LEEROMGEVING**Kerndoel 1****De school zorgt voor een rijke Friestalige taal- en leeromgeving.**

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De school zorgt voor Friestalige leer- en leesmaterialen.	<ul style="list-style-type: none"> • de Friese taal en cultuur laten horen en zien; • aanbieden van een veelzijdig en actueel aanbod Friese (voor)leesboeken, jeugdliteratuur en authentieke vakoverstijgende Friestalige teksten; • aanbieden van kennis en vaardigheden uit het leergebied Friese taal & cultuur in onderlinge samenhang; • aanbieden van taalsteunmiddelen om Fries te begrijpen en durven gebruiken; • stimuleren van de leesmotivatie voor Friestalige teksten, boeken en jeugdliteratuur.
B.	De school stimuleert de Friese taalontwikkeling van alle leerlingen.	<ul style="list-style-type: none"> • ruimte bieden aan het gebruik van het Fries en taalvariëteiten van het Fries in informele en formele setting; • aanbieden van leeractiviteiten passend bij het taalniveau en de belevingswereld van de leerlingen; • aanbieden van betekenisvolle leeractiviteiten waarin de Friese taal als school- en vaktaal actief wordt gebruikt; • aanbieden van leeractiviteiten waarin leerlingen kennis en vaardigheden vakoverstijgend toepassen.

DOMEIN: TAAL LEREN EN GEBRUIKEN**Kerndoel 2****De leerling gebruikt de Friese taal.**

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling toont begrip van Friestalige teksten.	<ul style="list-style-type: none"> • lezen, bekijken en beluisteren van Friestalige teksten; • verwoorden van onderwerp en hoofdzaken; • inzetten en uitbreiden van de Friese woordenschat; • flexibel toepassen van verschillende aanpakken en begripsverhogende strategieën; • inzetten van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, literaire genres, verteltechnieken.
B.	De leerling verwerkt informatie uit Friestalige teksten.	<ul style="list-style-type: none"> • vergelijken van verschillende soorten teksten; • verbanden leggen tussen teksten en eigen ervaringen; • verwerken van nieuwe kennis, inzichten en meningen in gesproken en geschreven teksten.
C.	De leerling spreekt en schrijft Fries.	<ul style="list-style-type: none"> • formuleren van gedachten, ideeën, inzichten en ervaringen in gesproken en geschreven teksten passend bij het taalniveau en de leeftijdsfase van de leerling; • gebruiken van eenvoudige Friese spelling- en grammaticaregels; • reviseren van een tekst met het oog op doelgerichte communicatie: taalgebruik en taalverzorging; • inzetten van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, verteltechnieken.
D.	De leerling neemt deel aan gesprekken in het Fries.	<ul style="list-style-type: none"> • adequaat reageren op een Friessprekende gesprekspartner; • verstaanbaar Fries spreken; • in het Fries bijdragen aan een gesprek waarbij kwaliteit en kwantiteit van de bijdrage passen bij het taalniveau en de leeftijdsfase van de leerling; • flexibel toepassen van gespreksconventies passend bij de gespreksvorm.

DOMEIN: TAALBEWUSTZIJN**Kerdoel 3****De leerling ontwikkelt zich als bewuste gebruiker van het Fries.**

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling verkent kenmerken van de Friese taal.	<ul style="list-style-type: none"> • verkennen van de Friese taal op vorm, klank en gebruik; • vergelijken van het Fries met het Nederlands en andere talen en taalvariëteiten in Fryslân; • bespreken van taaleigen kenmerken van de Friese taal.
B.	De leerling verkent de positie van de Friese taal.	<ul style="list-style-type: none"> • verkennen wanneer en waarom zichzelf of anderen het Fries gebruiken; • reflecteren op het gebruik van het Fries in relatie tot wie je bent of wilt zijn; • evalueren van het eigen talenrepertoire en de positie van het Fries daarin.
C.	De leerling reflecteert op de eigen Friese taalontwikkeling.	<ul style="list-style-type: none"> • reflecteren op het verloop van het proces en de gemaakte keuzes tijdens en na het proces; • evalueren van de eigen Friese taalproducten aan de hand van kwaliteitscriteria voor inhoud en vorm; • kiezen van leerdoelen voor de eigen Friese taalontwikkeling op basis van evaluatie en reflectie; • verwerken van feedback.

DOMEIN: TAALEXPRESSIE

Kerndoel 4

De leerling doet ervaring op met Friese taalexpressie.

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling verwerkt gedachten en gevoelens over Friese culturele en creatieve taaluitingen.	<ul style="list-style-type: none"> • lezen, bekijken en beluisteren van Friese culturele en creatieve taaluitingen; • verwoorden en verbeelden van persoonlijke gedachten en gevoelens; • uitwisselen van eigen interpretaties van Friese culturele en creatieve taaluitingen.
B.	De leerling gebruikt de Friese taal op een creatieve manier.	<ul style="list-style-type: none"> • uitdrukking geven aan ideeën, gedachten, gevoelens, ervaringen en fantasieën in verschillende soorten taalcreaties; • experimenteren met Friese klanken, woorden, zinnen, taalregels, taalconventies en visuele vormen; • gebruiken van vormgevingsmiddelen om de Friese taaluiting te versterken; • toelichten hoe eigen ideeën, gedachten, gevoelens, ervaringen of fantasieën zijn verwerkt in de taalcreatie; • waarderen van taalcreaties van anderen.

DOMEIN: CULTUURBEWUSTZIJN

Kerdoel 5

De leerling ontwikkelt zich als bewuste deelnemer aan de Friese cultuur.

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling verkent het materiële en immateriële erfgoed van Fryslân.	<ul style="list-style-type: none"> • beschrijven van historische en hedendaagse personen die belangrijk zijn voor Fryslân; • benoemen van belangrijke historische gebeurtenissen binnen Fryslân; • beschrijven van aspecten van het Friese landschap en de Friese cultuur; • verkennen van Friese tradities en gebruiken.

Bijlage 2. Kerndoelen voortgezet onderwijs onderdeel Friese taal en cultuur

Overzicht kerndoelen Friese taal en cultuur voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs

Domein: Rijke leeromgeving

1. De school zorgt voor een rijke Friestalige taal- en leeromgeving
  - A. De school zorgt voor Friestalige leer- en leesmaterialen
  - B. De school stimuleert de Friese taalontwikkeling van alle leerlingen

Domein: Taal leren en gebruiken

2. De leerling gebruikt de Friese taal
  - A. De leerling toont begrip van Friestalige teksten
  - B. De leerling verwerkt informatie uit Friestalige teksten
  - C. De leerling spreekt en schrijft Fries
  - D. De leerling neemt deel aan gesprekken in het Fries

Domein: Taalbewustzijn

3. De leerling ontwikkelt zich als bewuste gebruiker van het Fries
  - A. De leerling verkent kenmerken van de Friese taal
  - B. De leerling reflecteert op de positie van de Friese taal
  - C. De leerling reflecteert op de eigen Friese taalontwikkeling

Domein: Taalexpressie

4. De leerling doet ervaring op met Friese taalexpressie
  - A. De leerling verwerkt gedachten en gevoelens over Friese culturele en creatieve taaluitingen
  - B. De leerling gebruikt de Friese taal op een creatieve manier

Domein: Cultuurbewustzijn

5. De leerling ontwikkelt zich als bewuste deelnemer aan de Friese cultuur
  - A. De leerling verkent het materiële en immateriële erfgoed van Fryslân
  - B. De leerling verkent de waarde van Friestalige jeugdliteratuur

DOMEIN: RIJKE LEEROMGEVING**Kerndoel 1****De school zorgt voor een rijke Friestalige taal- en leeromgeving.**

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De school zorgt voor Friestalige leer- en leesmaterialen.	<ul style="list-style-type: none"> • de Friese taal en cultuur laten horen en zien; • aanbieden van een veelzijdig en actueel aanbod Friese (voor)leesboeken, jeugdliteratuur en authentieke vakoverstijgende Friestalige teksten; • aanbieden van kennis en vaardigheden uit het leergebied Friese taal & cultuur in onderlinge samenhang; • aanbieden van taalsteunmiddelen om Fries te begrijpen en durven gebruiken; • stimuleren van de leesmotivatie voor Friestalige teksten, boeken en jeugdliteratuur.
B.	De school stimuleert de Friese taalontwikkeling van alle leerlingen.	<ul style="list-style-type: none"> • ruimte bieden aan het gebruik van het Fries en taalvariëteiten van het Fries in informele en formele setting; • aanbieden van leeractiviteiten passend bij het taalniveau en de belevingswereld van de leerlingen; • aanbieden van betekenisvolle leeractiviteiten waarin de Friese taal als school- en vaktaal actief wordt gebruikt; • aanbieden van leeractiviteiten waarin leerlingen kennis en vaardigheden vakoverstijgend toepassen.

DOMEIN: TAAL LEREN EN GEBRUIKEN

Kerndoel 2

De leerling gebruikt de Friese taal.

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling toont begrip van Friestalige teksten.	<ul style="list-style-type: none"> • lezen, bekijken en beluisteren van Friestalige teksten; • verwoorden van onderwerp en hoofdzaken; • inzetten en uitbreiden van de Friese woordenschat; • flexibel toepassen van verschillende aanpakken en begripsverhogende strategieën; • inzetten van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, literaire genres, verteltechnieken.
B.	De leerling verwerkt informatie uit Friestalige teksten.	<ul style="list-style-type: none"> • beoordelen en selecteren van verschillende soorten teksten; • verbanden leggen tussen teksten en eigen ervaringen; • verbanden leggen binnen en tussen teksten; • verwerken van nieuwe kennis, inzichten en meningen in gestructureerde gesproken en geschreven teksten.
C.	De leerling spreekt en schrijft Fries.	<ul style="list-style-type: none"> • formuleren van gedachten, ideeën, inzichten en ervaringen in gesproken en geschreven teksten passend bij het taalniveau en de leeftijdsfase van de leerling; • gebruiken van Friese spelling- en grammaticaregels; • reviseren van een tekst met het oog op doelgerichte communicatie: taalgebruik en taalverzorging; • inzetten van kennis over de vorm van teksten: tekstsoorten, tekststructuren, verteltechnieken.
D.	De leerling neemt deel aan gesprekken in het Fries.	<ul style="list-style-type: none"> • adequaat reageren op een Friessprekende gesprekspartner; • verstaanbaar Fries spreken; • in het Fries bijdragen aan een gesprek waarbij kwaliteit en kwantiteit van de bijdrage passen bij het taalniveau en de leeftijdsfase van de leerling; • flexibel toepassen van gespreksconventies passend bij de gespreksvorm.

DOMEIN: TAALBEWUSTZIJN

Kerndoel 3

De leerling ontwikkelt zich als bewuste gebruiker van het Fries.

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling verkent kenmerken van de Friese taal.	<ul style="list-style-type: none"> • verkennen van de Friese taal op vorm, klank en gebruik; • vergelijken van het Fries met Nederlands en andere talen en taalvariëteiten in Fryslân; • benoemen van en reflecteren op taaleigen kenmerken van de Friese taal; • verkennen van verschillen tussen gesproken en geschreven Fries. <p>Aanvulling havo/vwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • benoemen van veranderingen in de Friese taal en benoemen van oorzaken en gevolgen van die veranderingen.
B.	De leerling reflecteert op de positie van de Friese taal.	<ul style="list-style-type: none"> • evalueren van het eigen talenrepertoire en de positie van het Fries daarin; • redeneren wanneer en waarom zichzelf en anderen Fries gebruiken; • verbanden leggen tussen Fries taalgebruik en kennis van meertaligheid, identiteit en (sub)cultuur; • reflecteren op de maatschappelijke positie van het Fries in de meertalige samenleving. <p>Aanvulling havo/vwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • reflecteren op het sociaal-maatschappelijke effect van het gebruik van het Fries binnen verschillende (beroeps)contexten; • reflecteren op de maatschappelijke positie van het Fries in verschillende perioden in de geschiedenis.

C.	De leerling reflecteert op de eigen Friese taalontwikkeling.	<ul style="list-style-type: none"> • reflecteren op het verloop van het proces en de gemaakte keuzes tijdens en na het proces; • evalueren van de eigen Friese taalproducten aan de hand van kwaliteitscriteria voor inhoud en vorm; • vergelijken van eigen Friese taalproducten met taalproducten van anderen; • formuleren van leerdoelen voor de eigen Friese taalontwikkeling op basis van evaluatie en reflectie; • verwerken van feedback.
----	--	--

DOMEIN: TAALEXPRESSIE

Kerndoel 4

De leerling doet ervaring op met Friese taalexpressie.

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling verwerkt gedachten en gevoelens over Friese culturele en creatieve taaluitingen.	<ul style="list-style-type: none"> • lezen, bekijken en beluisteren van Friese culturele en creatieve taaluitingen; • verwoorden en verbeelden van persoonlijke gedachten en gevoelens; • vergelijken van eigen interpretaties van Friese culturele en creatieve taaluitingen met die van anderen.
B.	De leerling gebruikt de Friese taal op een creatieve manier.	<ul style="list-style-type: none"> • uitdrukking geven aan ideeën, gedachten, gevoelens, ervaringen en fantasieën in verschillende soorten taalcreaties; • experimenteren met Friese klanken, woorden, zinnen, literaire genres, taalregels, taalconventies en visuele vormen; • gebruiken van vormgevingsmiddelen om de Friese taaluiting te versterken; • toelichten hoe eigen ideeën, gedachten, gevoelens, ervaringen of fantasieën zijn verwerkt in de taalcreatie; • waarderen van taalcreaties van anderen.

DOMEIN: CULTUURBEWUSTZIJN

Kerndoel 5

De leerling ontwikkelt zich als bewuste deelnemer aan de Friese cultuur.

Doelzin		Het gaat hierbij om
A.	De leerling verkent het materiële en immateriële erfgoed van Fryslân.	<ul style="list-style-type: none"> • beschrijven van belangrijke historische gebeurtenissen en personen binnen Fryslân en hoe deze doorwerken in het heden; • beschrijven van aspecten van het Friese landschap en de Friese cultuur; • verkennen van Friese tradities en gebruiken en de daaraan verbonden waarden en opvattingen. <p>Aanvulling havo/vwo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • uitleggen welk bestaand cultureel erfgoed zij belangrijk vinden om te bewaren en wat nieuw cultureel erfgoed kan zijn.
B.	De leerling verkent de waarde van Friestalige jeugdliteratuur.	<ul style="list-style-type: none"> • verwoorden van persoonlijke leeservaring en -beleving na het lezen of beluisteren van Friestalige jeugdliteratuur; • reflecteren op de waarde van Friestalige jeugdliteratuur voor de eigen persoonsvorming; • verwoorden van opgedane inzichten en kennis over de Friese cultuur na het lezen of beluisteren.

Toelichting

Achtergrond

De Friese taal hoort bij de provincie Fryslân, de cultuur en de identiteit van de inwoners. Het beschermen en bevorderen van de Friese taal is een belangrijke taak van de provincie Fryslân. Met het ratificeren van het Kaderverdrag inzake de bescherming van nationale minderheden (2005) en het Europees Handvest voor regionale talen of talen van minderheden (1998) heeft ook de Rijksoverheid zich verplicht om de Friese taal te beschermen. In nationale wetten zoals de Wet op het primair onderwijs (WPO) en de Wet voortgezet onderwijs 2020 (WVO 2020) is de officiële positie van het Fries in het onderwijs vastgelegd en is beschreven dat er onderwijs moet worden gegeven in de Friese taal en cultuur op scholen in het primair onderwijs en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs.

Het onderwijs heeft als taak kinderen en jongeren taalvaardig te maken. In Fryslân geldt dat naast het Nederlands ook voor het Fries. Alle kinderen in Fryslân moeten de kans krijgen om volwaardig taalvaardig te worden in het Fries. Dit stelt alle kinderen in staat om in hun jongere jaren en later in hun sociale en werkende leven optimaal mee te doen in de tweetalige maatschappij.

In de Bestjoersôfspraak Fryske taal en kultuer (BFTK) 2024 - 2028 hebben Rijk en provincie afspraken gemaakt over hoe de positie van het Fries, onder andere in het onderwijs, beschermd en bevorderd wordt. Zo wordt er gewerkt aan een basisinfrastructuur die bijdraagt aan de bevordering van het leergebied Friese taal en cultuur met voldoende, kwalitatieve en aansprekende lesmaterialen, onderwijsbegeleiding en ondersteuning en opleidingsmogelijkheden. Op deze manier wordt er gewerkt aan de doelstelling dat in 2030 alle scholen in het primair (van groep 1 tot en met groep 8) en voortgezet onderwijs (eerste, tweede klas vmbo/havo/vwo en derde klas havo/vwo) de nieuwe kerndoelen Friese taal en cultuur (zoals die worden vastgesteld met deze verordening) in werking gesteld hebben. Op deze manier krijgen alle leerlingen de kans om de Friese taal te leren en te gebruiken en te leren over de Friese taal en cultuur. De provincie werkt hierin samen met vele taal- en onderwijsinstellingen in Fryslân onder de naam Taalplan Frysk 2030.

Naast het Fries in het primair en voortgezet onderwijs wordt er tevens gewerkt aan een sterke positie van het Fries in de onderwijssectoren waar het Fries niet wettelijk verplicht is zoals het voorschoolse onderwijs, speciaal onderwijs, bovenbouw voortgezet onderwijs, mbo, hbo en wo. Dit zorgt voor een doorgaande leerlijn Fries (BFTK 2024-2028).

Naast de BFTK staat in de provinciale taalnota Fansels Frysk (2025-2028) verder uitgewerkt hoe de provincie invulling geeft aan de eigen taken, op basis van de afspraken in de BFTK.

De nieuwe kerndoelen Friese taal en cultuur 2026 dragen bij aan de doelstellingen van Rijk en provincie op het gebied van Fries in het onderwijs doordat leerlingen op de basisschool en in de onderbouw van het voortgezet onderwijs een rijk en gevarieerd aanbod Friese taal en cultuur krijgen, gericht op het ontwikkelen van de eigen taalvaardigheid, taalbeleving en taalbewustzijn en de Friese geschiedenis, geografie en cultuur.

Bevoegdheid Provinciale Staten

In 2014 hebben de Provinciale Staten van Fryslân de bevoegdheid gekregen om de kerndoelen Friese taal en cultuur vast te stellen (artikel 9, zesde lid, WPO en artikel 2.16, eerste lid, WVO 2020). Sinds het overdragen van deze bevoegdheid is er niet eerder een herziening geweest van de kerndoelen Friese taal en cultuur. Dit betekent dat dit de eerste sets kerndoelen Friese taal en cultuur zijn die vastgesteld worden door de Provinciale Staten van Fryslân.

De huidige kerndoelen – ook die voor andere leergebieden/vakken dan de Friese taal en cultuur - dateren van 2006 en sluiten niet meer aan bij recentelijke onderwijsinzichten. Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) is om die reden een landelijke curriculumherziening gestart met als doel dat de vernieuwde kerndoelen passen bij de nieuwste inzichten en meer richting geven aan scholen bij het vormgeven van het onderwijs. Deze herziening heeft geen betrekking op het Friese taal en cultuuronderwijs. Ook de kerndoelen Fries uit 2006 zijn verouderd en niet meer passend bij de huidige onderwijsbehoeftes en inzichten.

Het ministerie van OCW heeft curriculumontwikkelaar SLO de opdracht gegeven om de kerndoelen van de landelijke leergebieden te actualiseren. Provincie Fryslân is verantwoordelijk voor de kerndoelen Friese taal en cultuur en heeft onderwijsbegeleidingsdienst Cedin de opdracht gegeven om de kerndoelen Friese taal en cultuur te actualiseren.

Proces en draagvlak

Met het oog op samenhang en aansluiting met het landelijke curriculum heeft Cedin in dit traject nauw samengewerkt met SLO. Er is gebruik gemaakt van eenzelfde systematiek. Cedin kon gebruik maken van kwaliteitscriteria en werkinstructies van SLO en er is regelmatig overleg geweest met curriculumexperts van SLO en om feedback gevraagd.

In september 2022 is, na een uitgebreid voortraject, een start gemaakt met het opstellen van de conceptkerndoelen. Er is gewerkt met een realisatieteam en een veldgroep. Het realisatieteam was verantwoordelijk voor de aansturing en communicatie richting de leden van de veldgroep, externe experts en andere stakeholders. De veldgroep had als taak het leveren van input voor de richting en inhoud van de startnotitie, de karakteristiek, het raamwerk en de nieuwe kerndoelen op basis van kennis en praktijkervaringen.

In het proces is samengewerkt met experts van organisaties en instellingen die betrokken zijn bij het leergebied Friese taal en cultuur. Deze externe experts zijn ingezet tijdens het denk- en schrijfproces en hebben input en feedback gegeven.

In februari 2024 zijn de conceptkerndoelen Friese taal en cultuur door Cedin aangeboden aan Gedeputeerde Staten. Hierna is een aantal scholen van start gegaan met het testen van de conceptkerndoelen in de zogenaamde beproevingsfase. Uit de beproevingsfase is gebleken dat het werkveld positief is over de kerndoelen en hier goed mee kan werken. Het lukt leraren goed om meerdere kerndoelen te integreren in een lesactiviteit en doelen uit verschillende leergebieden te verbinden in de onderwijspraktijk (Terpstra, De Jager, Attema & Visser, 2025, Toelichtingsdocument Definitieve conceptkerndoelen Friese taal en cultuur, Herziene Versie 2025). Ook in een regiobijeenkomst van SLO zijn de kerndoelen Friese taal en cultuur beproefd.

Kerndoelen Friese taal en cultuur 2026

De huidige kerndoelen Fries dateren van 2006 en zijn gericht op het aanbod Fries dat een school moet verzorgen. De nieuwe kerndoelen Friese taal en cultuur 2026 zijn aanbodsdoelen, beheersingsdoelen en ervaringsdoelen. Het formuleren van beheersingsdoelen en ervaringsdoelen is nieuw bij deze curriculumherziening. Die doelen geven aan wat een leerling moet beheersen of ervaren. Een andere aanpassing is dat het Fries in het primair onderwijs niet langer enkel een taalvak is, maar uitgebreid is naar het leergebied Friese taal en cultuur. In het leergebied is naast Friese taalvaardigheid ook aandacht voor taalbewustzijn, taalexpressie en cultuurbewustzijn.

Voor het leergebied Friese taal en cultuur zijn twee sets kerndoelen ontwikkeld. Een set voor het primair onderwijs en een set voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs (met waar nodig aanvullingen voor havo/vwo). In tegenstelling tot de kerndoelen Fries 2006 zijn er geen aparte sets voor leerlingen die het Fries als moedertaal hebben of het Fries als tweede (of derde) taal leren. De kerndoelen geven elke leerling de mogelijkheid om taalvaardiger te worden en kennis en ervaring op te doen met de Friese cultuur.

De kerndoelen Friese taal en cultuur passen bij de afspraken en ambitie van het Rijk en de provincie om elke leerling de kans te geven om de Friese taal te leren en te gebruiken. Het Fries krijgt in het onderwijsaanbod een positie die gelijkwaardig en proportioneel is aan het Nederlands. Scholen kunnen verbindingen leggen tussen de verschillende kerndoelen binnen het leergebied Friese taal en cultuur en ook met kerndoelen van andere leergebieden. Op die manier krijgt het Fries een stevige en integrale positie ten opzichte van andere leergebieden en wordt voorkomen dat het onderwijsprogramma overladen wordt.

Leergebied Friese taal en cultuur

De kerndoelen Friese taal en cultuur 2026 zijn door Cedin opgeleverd in een kerndoelenboekje (Terpstra, De Jager, Attema & Visser, 2025). Naast een overzicht van de kerndoelen Friese taal en cultuur bevat het kerndoelenboekje de karakteristiek van het leergebied. De karakteristiek beschrijft de kenmerken van het leergebied, de verschillende domeinen en de samenhang van de kerndoelen binnen het leergebied en met kerndoelen van andere leergebieden. Voor de volledigheid is deze karakteristiek, naast de kerndoelen, hieronder overgenomen:

Karakteristiek

Kenmerken van het leergebied Friese taal & cultuur

In het leergebied Friese taal & cultuur worden alle leerlingen gestimuleerd om vaardiger te worden in de Friese taal en krijgen zij inzicht in de Friese cultuur. Dit draagt bij aan het begrijpen en kunnen deelnemen aan sociale en (later) professionele situaties waarin de Friese taal en cultuur een rol speelt. Dit bevordert de kanselijkheid. Leerlingen ontwikkelen in het leergebied Friese taal & cultuur een samenhangend geheel aan kennis, vaardigheden en houdingen op het gebied van taal, taalbewustzijn, taalexpressie en cultuurbewustzijn.

Binnen het domein Taal leren en gebruiken leren leerlingen binnen betekenisvolle en authentieke situaties Friese teksten te begrijpen, Friese teksten te produceren en deel te nemen aan Friestalige gesprekken. Fries is de tweede rijkstaal in Nederland en wordt in Fryslân in sociale en professionele situaties gebruikt. Begrip van de Friese taal helpt leerlingen om de wereld om hen heen te begrijpen, zich staande te houden in de Friese en meertalige context en er aan deel te kunnen nemen. Omdat leerlingen verschillen in taalachtergrond en taalervaring bieden de doelen in dit domein ruimte om bij het leren en uitbreiden van Friese taalvaardigheden aan te sluiten en voort te bouwen op de taalbasis van leerlingen.

Binnen het domein Taalbewustzijn verkennen leerlingen kenmerken van de Friese taal. Ze leren over overeenkomsten en verschillen met andere talen en over veranderingen in de taal. Leerlingen ontwikkelen bewustzijn over de rol en het effect van de Friese taal in communicatie en persoonsvorming. Leerlingen vergroten dit bewustzijn met kennis over de rol van de Friese taal in de geschiedenis. Leerlingen leren te reflecteren op hun eigen Friese taalgebruik waardoor zij zich bewust worden van de mate waarin zij zelf Fries gebruiken, hoe vaardig ze zijn en wat ze kunnen doen om Fries beter te leren en makkelijker te gebruiken. Hiermee ontwikkelen zij hun taalbewustzijn en versterken zij hun basis voor het leren van Fries en andere talen.

Binnen het domein Taalexpressie doen leerlingen ervaringen op met Friese taalexpressie door het lezen, beluisteren en bekijken van Friese culturele en creatieve teksten, zoals: boeken, jeugdliteratuur, toneelstukken, liedteksten, etc. Ze leren hier betekenis aan te geven en waarde aan toe te kennen voor zichzelf en anderen. In dit domein worden leerlingen gestimuleerd om eigen gedachten en gevoelens op creatieve wijze vorm te geven waarbij ze leren te experimenteren met de Friese taal en ze ervaring opdoen met verschillende uitdrukkingwijzen en effecten.

Binnen het domein Cultuurbewustzijn worden leerlingen gestimuleerd om de Friese cultuur te verkennen binnen de kaders van materieel en immaterieel erfgoed en, in het voorgezet onderwijs, de Friestalige jeugdliteratuur. Leerlingen ontwikkelen bewustzijn en inzichten in het Friese erfgoed in hun directe omgeving, de regio en de provincie en leren hier betekenis en waarde aan toe te kennen voor het heden, verleden en de toekomst. Leerlingen in het voorgezet onderwijs verkennen de Friestalige literatuur. Ze leren hier waarde aan toe te kennen en verbreden middels de Friese jeugdliteratuur hun blik op de Friese cultuur.

Tot slot heeft het leergebied Friese taal & cultuur het domein Rijke leeromgeving. Dit domein betreft het aanbod dat de school doet en voorwaardelijk is voor het leren van Friese taal & cultuur. Het gaat om materialen en bronnen, maar ook om leeractiviteiten, werkvormen, instructie en taalsteunmiddelen.

Samenhang binnen het leergebied

In de kerndoelen en doelzinnen worden kennis en vaardigheden in verschillende domeinen beschreven. In een betekenisvol en functioneel aanbod zullen doelen in samenhang geleerd worden. Aanbod en lesactiviteiten in de domeinen cultuurbewustzijn, taalexpressie en taalbewustzijn gaan altijd gepaard met leren en gebruiken van de Friese taal. Maar ook de domeinen taalexpressie, cultuurbewustzijn en taalbewustzijn hebben onderlinge verbindingen.

Behalve een samenhang tussen domeinen is er ook een samenhang tussen primair onderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs middels een doorgaande lijn. Het uitbreiden van de ervaringen, kennis en vaardigheden loopt van primair onderwijs door naar het voortgezet onderwijs. De opbouw van de leerlijn wordt bepaald door de toename in complexiteit en abstractie van inhoud en taalgebruik. In de eerste fase van de ontwikkeling (primair onderwijs) ligt de nadruk op ervaren, verkennen, begrijpen en benoemen en in latere fases (vaak het voortgezet onderwijs) op verfijning, verbreding en verdieping.

Samenhang met andere leergebieden

Voor het leren en gebruiken van de Friese taal kunnen leerlingen gebruik maken van taalcompetenties die zij leren bij Nederlands en de moderne vreemde talen. Gebruik maken van eerder opgedane taalvaardigheden vergemakkelijkt het leren en gebruiken van de Friese taal. Doordat ook in andere taalleergebieden aandacht is voor verschillende talen, taalvariëteiten en (sub)culturen, kunnen leerlingen hun taalbewustzijn vergroten en een houding ontwikkelen vanuit verschillende perspectieven.

Leerlingen breiden ook taalcompetenties uit bij andere leergebieden die functioneel zijn voor het leren en gebruiken van de Friese taal. De kerndoelen van het leergebied Digitale geletterdheid beschrijven hoe leerlingen leren omgaan met digitale bronnen en het gebruiken van effectieve zoekstrategieën: vaardigheden die ze ook kunnen inzetten bij het zoeken naar informatie in Friestalige bronnen.

Kennis en vaardigheden die in het domein Cultuurbewustzijn worden aangeboden kunnen in verbinding worden gebracht met kennis en vaardigheden die leerlingen krijgen aangeboden in de leergebieden Mens en maatschappij, Mens en natuur en Burgerschap. Doelen in het domein Taalexpressie kunnen in verbinding worden gebracht met de domeinen Meemaken en betekenis geven en Maken en betekenis geven in het leergebied Kunst en cultuur. Door verbindingen te leggen tussen de domeinen van Friese taal & cultuur en andere leergebieden wordt de ervaringsbasis en kennis- en taalontwikkeling van leerlingen gestimuleerd en versterkt (Terpstra, De Jager, Attema & Visser, 2025, Definitieve conceptkerndoelen Friese taal en cultuur, Herziene versie 2025, p. 9-11).

Implementatie

Met deze verordening worden de kerndoelen voor Friese taal en cultuur vastgelegd per 1 augustus 2026. Tot 1 augustus 2031 wordt er een overgangperiode gehanteerd. Dit is belangrijk om ervoor te zorgen dat scholen voldoende tijd krijgen om hun curriculum aan te passen, waar nodig nieuwe leermiddelen aan te schaffen of te ontwikkelen en leraren te kunnen bijscholen op eventuele nieuwe onderwijshoudingen. Ook is het belangrijk dat de integraliteit en samenhang van het nieuwe curriculum vormgegeven kan worden: daarvoor is tijd nodig. De Inspectie van het onderwijs houdt toezicht op de kerndoelen afhankelijk van de keuze die het bevoegd gezag maakt voor de vormgeving van haar onderwijs. Daarbij gaat de inspectie scholen stimuleren om zo veel mogelijk te werken met de nieuwe kerndoelen. Op 1 augustus 2031 eindigt de overgangsfase van de curriculumherziening en werken alle scholen met de nieuwe kerndoelen. Vanaf dit moment houdt de Inspectie hier ook bij alle scholen toezicht op. Scholen krijgen dus voor Friese taal en cultuur vijf jaren de tijd tot handhavend toezicht plaatsvindt.

De vaststelling van de kerndoelen Friese taal en cultuur loopt gelijk met de vaststelling van de kerndoelen Nederlands. Scholen kunnen tijdens de implementatie de kerndoelen van deze leergebieden met elkaar verbinden waar dat wenselijk of nodig geacht wordt. Om leraren en scholen te ondersteunen bij de implementatie worden in opdracht van de provincie Fryslân leerlijnen en voorbeeldmatige materialen ontwikkeld bij de kerndoelen Friese taal en cultuur. Bij het ontwikkelen van de leerlijnen wordt door Cedin samengewerkt met SLO.

Met het vaststellen van deze *Verordening kerndoelen Friese taal en cultuur 2026* krijgen scholen richting en houvast bij het opnemen en onderdeel maken van Friese taal en cultuur in het onderwijsprogramma van de school. Dit zal er uiteindelijk toe leiden dat op alle scholen in Fryslân de kerndoelen Friese taal en cultuur 2026 onderdeel zijn van het onderwijsprogramma. Dit stimuleert de moedertaal van een groot deel van de leerlingen, ontwikkelt het Fries als tweede (of derde) taal voor vele andere leerlingen, geeft leerlingen kennis en inzicht in de positie van het Fries, de geschiedenis

van de Friese taal en cultuur en ondersteunt leerlingen in de persoonlijke en professionele ontwikkeling.

Speciaal basisonderwijs en praktijkonderwijs

Scholen voor speciaal basisonderwijs en scholen voor praktijkonderwijs vallen onder de WPO en WVO 2020 en hebben dezelfde verplichtingen als scholen die regulier onderwijs aanbieden. Ook van deze scholen wordt verwacht dat ze onderwijs verzorgen in de Friese taal en cultuur en de nieuwe kerndoelen implementeren. De provincie is zich ervan bewust dat voor deze typen onderwijs de nieuwe kerndoelen Friese taal en cultuur niet volledig aansluiten bij hun doelgroep. Daarom wordt er momenteel, in opdracht van provincie Fryslân, gewerkt aan aparte sets kerndoelen Friese taal en cultuur specifiek voor deze doelgroepen. Deze sets worden ontwikkeld in overleg met scholen en leerkrachten en zijn gebaseerd op de reguliere kerndoelen Friese taal en cultuur 2026. De verwachting is dat deze aparte kerndoelensets over enkele jaren met een verordening vastgesteld kunnen worden door Provinciale Staten. Tot die tijd kunnen scholen voor speciaal basisonderwijs en praktijkonderwijs gebruik maken van de reguliere kerndoelen Friese taal en cultuur en indien nodig een beroep doen op de ontheffingsmogelijkheid.